

**DEPARTAMENT
DE LA PRESIDÈNCIA****LLEI**

35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran.

EL PRESIDENT
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que estableix l'article 65 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, promulgo la següent

LLEI

PREÀMBUL

La identitat lingüística de l'Aran

La llengua occitana, denominada *aranès* a l'Aran, és un element fonamental de la identitat pròpia de l'Aran, defensat pels aranesos al llarg dels segles i reconegut i emparat per l'article 11 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

Històricament, des de la unió voluntària de l'Aran a la corona catalanoaragonesa pel Tractat d'emparança del 1175, les institucions polítiques del Principat de Catalunya han reconegut i respectat la identitat cultural i lingüística de l'Aran. Aquesta identitat es va poder desenvolupar en el marc d'un règim polític i administratiu especial de la Vall d'Aran, fins que aquest fou suprimit el 1834, amb la imposició en aquest territori del règim administratiu general de l'Estat espanyol i del castellà com a única llengua oficial. El restabliment de l'autogovern de Catalunya el 1979, en el context d'un règim democràtic, va permetre establir un règim de protecció de l'aranès, com a part constitutiva de la pluralitat lingüística de Catalunya i vincle privilegiat de Catalunya amb les terres de parla occitana.

La llengua occitana inclou diverses varietats lingüístiques al llarg de tot el seu territori, repartit en tres estats. Actualment la llengua occitana no disposa d'una autoritat lingüística única per a tot el seu territori. A l'Aran l'autoritat lingüística de l'aranès l'assumeix l'Institut d'Estudis Aranesos des del 29 d'abril de 2008, per acord del Ple del Conselh Generau d'Aran.

Amb aquesta llei, el Parlament de Catalunya fa un pas endavant en el reconeixement i la protecció de l'occità, llengua de comunicació pròpia de l'Aran, a Catalunya. El sentit d'aquesta intervenció legislativa és coherent amb els valors i els objectius de defensa de la pluralitat de llengües que han inspirat la política lingüística catalana. Alhora, mitjançant la promoció d'aquests mateixos valors i objectius en els àmbits espanyol i europeu, el Parlament vol contribuir a la salvaguarda i la difusió del patrimoni lingüístic occità compartit amb altres territoris.

Marc jurídic i evolució legal

En el marc de la Constitució espanyola del 1978, l'article 3.4 de l'Estatut d'autonomia del 1979 va establir que «la parla aranesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció». El desplegament legislatiu d'aquest precepte estatutari va permetre configurar un estatut jurídic progressivament reforçat de l'aranès. En un primer moment, la Llei 7/1983, del 15 d'abril, de normalització lingüística, va declarar l'aranès, varietat de l'occità, llengua pròpia de l'Aran, va proclamar certs drets lingüístics dels aranesos i va adreçar als poders públics el mandat de garantir-ne l'ús i l'ensenyament. Més endavant, la Llei 16/1990, del 13 de juliol, del règim especial de la Vall d'Aran, va declarar l'oficialitat territorialitzada de l'aranès, en va millorar les garanties d'ús i ensenyament, i va incloure el manament general d'impulsar-ne la normalització a l'Aran. Posteriorment, la Llei 1/1998, del 7 de gener, de política lingüística, va determinar l'aplicació supletòria

de la mateixa llei a l'aranès i va incloure disposicions específiques relatives a la toponímia, l'antroponímia i els mitjans de comunicació. La regulació de l'aranès inclou també altres disposicions sectorials, de rang legal i infralegal, que han tendit a equiparar el tractament de l'aranès i el català.

L'aprovació de l'Estatut d'autonomia del 2006 suposa un canvi fonamental respecte a la situació precedent per tal com l'article 6.5 declara l'oficialitat a Catalunya de la llengua occitana, denominada *aranès* a l'Aran. Així, l'estatut jurídic d'aquesta s'emmarca directament en l'article 3.2 de la Constitució, que determina que «les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes». L'atribució d'un estatus d'oficialitat a aquesta llengua és l'expressió més alta de reconeixement per part dels ciutadans de Catalunya i de les seves institucions. Per mitjà de l'Estatut, l'occità s'integra en l'ordenament jurídic estatal. L'oficialitat de l'occità s'estén, a més, a tot Catalunya, que esdevé així l'únic territori dins l'Estat que reconeix tres llengües oficials. L'Estatut precisa algunes de les conseqüències jurídiques de l'oficialitat de la llengua pròpia de l'Aran, especialment quant als drets lingüístics de la ciutadania. L'article 36 especifica els drets dels ciutadans de l'Aran respecte a l'aranès. L'Estatut disposa l'aplicació a aquesta llengua dels principis de protecció i foment de l'ús, la difusió i el coneixement, i atribueix a la Generalitat i també al Conselh Generau d'Aran la competència sobre la seva normalització.

Finalment, el règim vigent d'oficialitat de la llengua occitana té implicacions importants amb relació a l'aplicació de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Atesa la fórmula de ratificació d'aquest tractat internacional emprada per l'Estat espanyol l'any 2001, que remet a les llengües que són declarades oficials pels estatuts d'autonomia, el nivell de protecció de l'occità propi de l'Aran s'ha incrementat substancialment com a conseqüència de l'Estatut del 2006.

Justificació i objectius

Els canvis en el marc jurídic de l'occità, denominat *aranès* a l'Aran, fan necessària una nova regulació legal. En primer lloc, per a adequar-ne el règim jurídic al nou Estatut, que formula diversos manaments explícits al legislador en aquest sentit i que en la disposició addicional cinquena fixa un termini de quatre anys per a adaptar el règim especial de l'Aran al que estableix la norma estatutària. En segon lloc, per a complir els compromisos establerts per la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. I, per acabar, aquesta intervenció legislativa ha de permetre actualitzar i fer més unitari i coherent el règim jurídic de l'occità a l'Aran i a la resta de Catalunya, que avui és regulat per normes disperses i fragmentàries, que projecten una certa ambigüïtat sobre la identitat de la llengua i el seu estatus.

Aquesta llei té per objectius generals reconèixer, protegir i promoure l'occità d'acord amb la seva varietat aranesa en tots els àmbits i sectors. D'acord amb la tradició de la política lingüística a Catalunya, aquest reconeixement comprèn la voluntat de col·laborar en la protecció de la unitat de la llengua occitana. Actualment la normativa de referència més difosa, que manté els mateixos criteris de les *Normes ortogràfiques der aranés*, aprovades per la Generalitat el 1983, és la definida per Loís Alibèrt en la *Gramatica occitana*, publicada a Catalunya el 1935 i reeditada per l'Institut d'Estudis Catalans el 2000. A partir de l'impuls de les relacions amb altres territoris de parla occitana, aquesta llei pot contribuir a afavorir el desenvolupament de les accions relatives a la regulació i l'establiment de les directrius de l'occità. Així mateix, el Conselh Generau d'Aran ha de poder promoure l'estudi de l'aranès i definir-ne els àmbits d'ús.

Pel que fa al nivell de protecció, el criteri inspirador d'aquesta llei és l'extensió al règim jurídic de l'occità, en la seva varietat aranesa, com a llengua pròpia que és de tot el territori de l'Aran i com a llengua oficial a Catalunya, del contingut propi d'aquests conceptes en l'ordenament lingüístic català. Per tant, s'adopta una perspectiva generosa en el desplegament dels mandats estatutaris, que habiliten el legislador per a determinar l'abast, els usos i els efectes jurídics de l'oficialitat de la llengua pròpia de l'Aran i per a emmarcar el procés de normalització lingüís-

tica. Nogensmenys, la realitat social i demogràfica de l'aranès imposa diversos condicionaments que la regulació legal reflecteix mitjançant les modulacions corresponents. Així, el caràcter de llengua pròpia, juntament amb la concentració de la població que la parla a la Vall d'Aran, justifica l'establiment d'una protecció més intensa en aquest territori que a la resta de Catalunya. En termes més generals, la dignitat i l'estatus que aquesta llei reconeix a la llengua pròpia de l'Aran fan que sigui un referent de la protecció de la diversitat lingüística europea amb relació a l'àrea lingüística de l'occità.

L'impuls de la tasca de promoció i foment de la llengua de l'Aran és el darrer i un dels principals objectius d'aquesta llei. En aquest sentit, es doten d'una àmplia cobertura legal les mesures de foment i difusió de l'aranès en tots els àmbits i sectors. Entre altres aspectes, aquesta llei estableix els mitjans necessaris per a gestionar l'impacte lingüístic de fenòmens socials nous, com l'increment de la immigració, o per a impulsar la presència de l'aranès en els mitjans de comunicació i informació. D'acord amb el que estableix la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, aquesta llei facilita també la col·laboració amb la resta d'Occitània, que es pot concretar en l'adopció de mesures de promoció de la llengua occitana.

Contingut i estructura

Aquesta llei desplega el principi de llengua pròpia, aplicat a l'aranès a l'Aran, que obliga els poders públics i les institucions a protegir-la, a usar-la de manera general i a promoure'n l'ús públic en tots els àmbits. El concepte de llengua oficial garanteix una sèrie de drets lingüístics generals davant de totes les administracions a Catalunya. Els principis anteriors es complementen amb l'afirmació de la voluntat de potenciar la unitat de la llengua, en un marc de relació amb els altres territoris i grups de parla occitana. Tenint en compte aquests principis, aquesta llei regula l'ús oficial de la llengua pròpia de l'Aran, i estableix mesures d'emparament i promoció del seu ús per a aconseguir-ne la normalització i mesures de foment per a garantir-ne la presència en tots els àmbits.

En l'àmbit institucional, aquesta llei estableix que les administracions i les institucions araneses han d'emprar normalment l'aranès i que els serveis i els organismes que depenen de la Generalitat a l'Aran també l'han d'utilitzar normalment en llurs relacions administratives i en la difusió d'informació a la ciutadania, sens perjudici del dret dels ciutadans a escollir una altra llengua oficial. Fora de l'Aran, reconeix el dret dels ciutadans a utilitzar l'occità en la seva varietat aranesa i a rebre atenció en aquesta llengua en les relacions escrites amb l'Administració, i també a usar-lo i rebre resposta oral en el seu servei unificat d'informació, que la Generalitat ha de garantir mitjançant l'adopció de les mesures pertinents de la manera que estableix aquesta llei. Així mateix, proclama la plena validesa de tota la documentació pública i privada redactada en occità, sens perjudici dels drets dels ciutadans amb relació a les altres llengües oficials, i preveu la subscripció de convenis amb organismes estatals per a normalitzar l'ús de la llengua.

Pel que fa a l'onomàstica, aquesta llei estableix l'exclusivitat de la denominació tradicional aranesa dels topònims i el dret de les persones a regularitzar-se el nom i els cognoms d'acord amb la grafia occitana.

Quant a l'ensenyament, aquesta llei regula l'ús de l'aranès com a vehicle d'expressió i d'aprenentatge habitual als centres docents de l'Aran. També avança en l'extensió arreu de Catalunya del coneixement de l'occità i de la unitat d'aquesta llengua, mitjançant la inclusió en els currículums de l'ensenyament no universitari de continguts relacionats amb la realitat lingüística de l'Aran i la seva connexió amb la llengua i la cultura occitanes. S'explicita la competència del Conselh Generau d'Aran per a establir els títols i els certificats que acrediten el coneixement de l'aranès.

En l'àmbit dels mitjans de comunicació, i en el marc de les competències de la Generalitat, aquesta llei estableix els principis rectors de l'ús de l'aranès en l'àmbit de la comunicació audiovisual, per tal de garantir la presència de la llengua pròpia en l'espai radiofònic i televisiu, i mesures de foment de la premsa escrita i de l'ús

en les xarxes telemàtiques d'informació i comunicació en aquesta llengua. També es recullen els compromisos derivats de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries i la necessitat de col·laborar amb altres ens per a assolir-los.

Pel que fa a les mesures de foment i protecció, aquesta llei reconeix les responsabilitats compartides del Govern de la Generalitat i del Conselh Generau d'Aran i formula un mandat general d'impulsar la normalització de l'occità, tot considerant-ne la varietat pròpia de l'Aran. Es regulen mesures específiques de foment de l'ús de la llengua en les activitats i els equipaments culturals i en les activitats socials i econòmiques a l'Aran, d'acord amb els compromisos que estableix la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Finalment, en l'ordenació de la col·laboració amb altres territoris de llengua occitana, s'estableixen els mecanismes adequats per a promoure i facilitar la connexió amb la resta de l'àrea lingüística i la projecció exterior de la llengua.

Aquesta llei consta de vint-i-cinc articles, vuit disposicions addicionals, una de derogatòria i dues de finals. L'articulat es distribueix en set capítols, que regulen els principis generals (capítol I), l'ús institucional (capítol II), l'onomàstica (capítol III), l'ensenyament (capítol IV), els títols i els certificats (capítol V), els mitjans de radiodifusió i televisió (capítol VI) i el foment i la difusió de la llengua (capítol VII). Aquesta estructura segueix bàsicament l'adoptada per les lleis lingüístiques catalanes precedents, sens perjudici de les modulacions ajustades a la situació sociolingüística de l'occità a Catalunya i del respecte de l'àmbit d'autonomia del Conselh Generau d'Aran per a regular i fomentar l'ús de la llengua pròpia.

CAPÍTOL I

Principis generals

Article 1

Objecte i finalitat

1. L'objecte d'aquesta llei és la protecció a Catalunya de l'occità, denominat *aranès* a l'Aran, com a llengua pròpia d'aquest territori, en tots els àmbits i sectors, el foment, la difusió i el coneixement d'aquesta llengua i la regulació del seu ús oficial.

2. Els objectius principals d'aquesta llei, relatius a la llengua pròpia de l'Aran, són els següents:

- a) Reconèixer-la, emparar-la i promoure-la.
- b) Regular-ne l'ús oficial, determinar i fer efectius els drets i deures lingüístics i fomentar-ne l'ús social, d'acord amb el que estableixen l'Estatut i les lleis de política lingüística.
- c) Fomentar-ne i garantir-ne l'ús en les administracions, l'ensenyament, els mitjans de comunicació i les activitats culturals, socials i públiques, i la seva normalització a l'Aran en aquests àmbits.
- d) Assegurar-ne l'extensió del coneixement entre els ciutadans de l'Aran i fomentar-ne el coneixement a Catalunya.
- e) Facilitar i promoure el manteniment i desenvolupament de relacions amb les altres comunitats i els altres territoris de llengua occitana.
- f) Establir els mecanismes de finançament de la política lingüística amb relació a la llengua objecte d'aquesta llei.

Article 2

Llengua pròpia i llengües oficials

1. L'aranès, nom que rep la llengua occitana a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori.

2. Els ciutadans de Catalunya i les seves institucions polítiques reconeixen, emparen i respecten la llengua que singularitza el poble aranès i reconeixen l'Aran com una realitat dotada d'identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística.

3. L'aranès, com a llengua pròpia de l'Aran, és:

a) La llengua d'ús preferent de totes les institucions de l'Aran, especialment del Conselh Generau d'Aran, de l'Administració local i de les entitats que en depenen, dels mitjans de comunicació públics, de l'ensenyament i de la toponímia.

b) La llengua normalment emprada per les administracions catalanes en les seves relacions amb l'Aran, de la manera que aquesta llei determina.

4. La llengua pròpia de l'Aran, com a llengua oficial a Catalunya, pot ésser emprada per les persones físiques o jurídiques en activitats públiques i privades sense que puguin patir cap discriminació per aquest motiu. Els actes jurídics fets en aquesta llengua tenen plena validesa i eficàcia, sens perjudici dels drets reconeguts als ciutadans amb relació a les altres llengües oficials.

Article 3

Drets lingüístics

1. D'acord amb l'Estatut d'autonomia, els drets lingüístics relatius a la llengua pròpia de l'Aran són els següents:

a) Conèixer-la, en els termes que aquesta llei estableix.

b) Expressar-s'hi oralment i per escrit, en les relacions i els actes públics i privats, d'acord amb la normativa vigent.

c) Utilitzar-la en les relacions amb les institucions i administracions públiques a l'Aran i amb les institucions de la Generalitat a què fa referència l'article 2.2 de l'Estatut d'autonomia arreu de Catalunya, i ésser-hi atès, en els termes que aquesta llei estableix.

d) No ésser objecte de discriminació per raons lingüístiques.

2. D'acord amb l'article 36.3 de l'Estatut d'autonomia, a l'Aran totes les persones tenen també els altres drets que reconeix aquesta llei.

Article 4

La unitat de la llengua occitana

1. Els poders públics, en llurs actuacions de promoció i foment de l'ús de l'occità, han de tenir en compte la unitat lingüística i n'han de fer difusió.

2. La llengua occitana és un patrimoni que Catalunya i, especialment, l'Aran comparteixen amb altres territoris europeus. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran han de col·laborar amb els organismes d'altres territoris de llengua occitana en la protecció de la unitat de l'occità.

3. L'Institut d'Estudis Aranesos ha d'ésser independent de les administracions públiques, ha d'assolir plenament el caràcter acadèmic que li correspon i ha de tenir l'autoritat lingüística per a fixar els convencionalismes d'ús de l'aranès d'acord amb la consideració de varietat lingüística del tronc occità comú. Així mateix, ha de tenir l'autoritat per a l'assessorament que, en matèria de llengua, li sigui sol·licitat.

4. Els usos lingüístics de totes les administracions públiques i de les entitats autònomes, les empreses i les altres entitats i institucions que en depenen, i també dels centres d'ensenyament públics i privats i dels mitjans de comunicació de titularitat pública, han de respectar els criteris que estableixi la institució a què fa referència l'apartat 3. El Conselh Generau d'Aran i la Generalitat han d'establir els sistemes de col·laboració i d'assessorament necessaris per a garantir aquests usos lingüístics.

CAPÍTOL II

L'ús institucional

Article 5

Institucions i administracions públiques a l'Aran

1. La llengua pròpia de l'Aran ho és del Conselh Generau d'Aran, de l'Administració de la Generalitat en l'àmbit de l'Aran, de l'Administració local, de les altres corporacions públiques araneses, de les institucions i les empreses que en depenen

i dels concessionaris de llurs serveis. Correspon al Conselh Generau d'Aran i a les corporacions locals regular-ne l'ús en l'àmbit de les competències respectives.

2. En els procediments administratius tramitats pel Conselh Generau d'Aran, les administracions locals araneses i les entitats públiques que en depenen, s'ha d'emprar normalment l'aranès, de la manera que aquests determinin, sens perjudici del dret dels ciutadans a presentar documents i a rebre notificacions en una altra llengua oficial a Catalunya. També s'han de fer en aranès les comunicacions i notificacions adreçades a persones físiques i jurídiques amb domicili a l'Aran, sens perjudici del dret dels ciutadans a rebre-les, si ho demanen, en una altra llengua oficial a Catalunya.

3. Les disposicions, les resolucions i els acords del Conselh Generau d'Aran i dels ens locals de l'Aran s'han de publicar en aranès, sens perjudici del que estableix la legislació respecte a la publicació en les altres llengües oficials.

4. La Generalitat, a l'Aran, ha d'utilitzar normalment l'aranès en les relacions dels seus òrgans i ens amb la ciutadania. La Generalitat ha de disposar dels mitjans personals i materials necessaris per a garantir el dret de les persones a emprar l'aranès i a ésser-hi ateses, oralment i per escrit. En els impresos, formularis i textos administratius d'ús freqüent a l'abast del públic a l'Aran, la Generalitat, sens perjudici del que estableix la legislació respecte a les altres llengües oficials, ha d'emprar l'aranès i li ha de donar una posició preferent.

5. En els processos de selecció dels funcionaris i del personal laboral del Conselh Generau d'Aran, dels ens locals de l'Aran i dels organismes que en depenen, s'ha d'acreditar el coneixement de l'aranès, en el grau adequat a les funcions pròpies de les places corresponents, d'acord amb la normativa vigent.

6. Les convocatòries de l'Administració de la Generalitat i dels ens locals de fora de l'Aran que prevegin la provisió de places destinades a l'Aran han d'incloure com a requisit el coneixement de l'aranès en els casos en què sigui procedent per a fer efectiu el que disposa l'apartat 4. En la provisió de les altres places destinades a l'Aran, el coneixement de l'aranès s'ha de valorar com a mèrit.

7. A l'Aran, l'Administració de l'Estat, en els termes que aquesta determini, ha d'emprar preferentment l'aranès, com a llengua pròpia d'aquest territori. Les actuacions administratives orals i escrites fetes en aranès a l'Aran pels òrgans de l'Administració de l'Estat són vàlides, pel que fa a la llengua, sense necessitat de traducció. Totes les persones tenen dret a adreçar-se a l'Administració de l'Estat i a ésser-hi ateses en aranès, sense que se'ls pugui exigir cap tipus de traducció.

Article 6

Institucions i administracions públiques a Catalunya fora de l'Aran

1. Són vàlides, pel que fa a la llengua, les actuacions administratives orals i escrites de les institucions i els òrgans de la Generalitat, dels ens locals de Catalunya i dels òrgans i els ens de l'Administració de l'Estat fetes a Catalunya en occità en la seva varietat aranesa, sens perjudici dels drets reconeguts als ciutadans amb relació a les altres llengües oficials.

2. Totes les persones, en les relacions escrites amb l'Administració de la Generalitat i els organismes i les empreses que en depenen arreu de Catalunya, tenen el dret d'emprar l'occità en la seva varietat aranesa i no se'ls pot exigir cap mena de traducció. També poden usar oralment aquesta llengua en el servei unificat d'informació i consulta ciutadana de la Generalitat.

3. La Generalitat, en col·laboració amb el Conselh Generau d'Aran, ha d'oferir suport tècnic i informació als ajuntaments que vulguin incloure la llengua pròpia de l'Aran en llurs polítiques lingüístiques.

4. Les institucions de la Generalitat i els ens locals que exerceixen competències a l'Aran han de posar a disposició dels ciutadans en aranès els impresos, els formularis i els textos administratius d'ús freqüent. En les relacions amb aquestes institucions i aquests ens, els ciutadans tenen el dret de rebre en aranès les notificacions i comunicacions escrites, sens perjudici de l'oficialitat del català i el castellà.

5. Les institucions de la Generalitat a què fa referència l'article 2.2 de l'Estatut d'autonomia i els ens locals que exerceixen competències a l'Aran han d'emprar preferentment l'aranès en llurs relacions institucionals a l'Aran. També el poden emprar els altres ens locals en llurs relacions amb les institucions araneses.

6. En el procés de selecció per a la provisió de llocs de treball de l'Administració de la Generalitat i dels ens locals de Catalunya, el coneixement de la llengua que regula aquesta llei pot ésser valorat com un mèrit, en els termes que es determinin per reglament. El coneixement oral i escrit de la llengua pròpia de l'Aran pot ésser també un requisit per a la provisió de llocs de treball de l'Administració de la Generalitat fora de l'Aran si, d'acord amb la relació de llocs de treball, els corresponen funcions que ho justifiquin, especialment les relacionades amb l'atenció oral o escrita a la ciutadania, l'ensenyament, les relacions institucionals, les d'assessorament lingüístic o les de projecció exterior i foment de l'ús.

7. La Generalitat, per mitjà de l'estructura de formació dels funcionaris, ha de fomentar l'aprenentatge de la llengua pròpia de l'Aran, especialment entre les persones que ocupen llocs d'atenció al públic.

Article 7

Publicacions oficials

1. Les lleis del Parlament s'han de publicar també en aranès. La versió aranesa té caràcter oficial.

2. Les disposicions, les resolucions i els acords de les institucions i els ens que conformen la Generalitat i el seu sistema institucional s'han de publicar també en aranès si afecten específicament l'Aran.

Article 8

Documents públics i privats

1. Són vàlids, pel que fa a la llengua, els documents públics atorgats en la llengua pròpia de l'Aran.

2. Els documents públics s'han de redactar en la llengua pròpia de l'Aran si ho sol·licita l'atorgant, o, si n'hi ha més d'un, en la llengua oficial que acordin. A l'Aran, els fedataris públics han de lliurar, redactades en la llengua pròpia de l'Aran, les còpies i les testimoniances dels documents públics a les persones interessades que ho sol·licitin.

3. Els despatxos dels fedataris públics de l'Aran han d'estar en condicions d'atendre els ciutadans en aranès i han de disposar de personal que en tingui un coneixement adequat i suficient per a exercir les funcions pròpies del seu lloc de treball. En la provisió de les notaries a l'Aran, el coneixement de l'aranès es valora com a mèrit, de la manera que estableixen les lleis.

4. Els documents privats de qualsevol naturalesa redactats en aranès són vàlids, pel que fa a la llengua, i no requereixen cap traducció per a exigir-ne judicialment o extrajudicialment el compliment en l'àmbit territorial de Catalunya.

Article 9

Administració de justícia

1. Les actuacions judicials orals i escrites fetes a l'Aran en aranès són vàlides, pel que fa a la llengua, sense necessitat de traducció.

2. El coneixement de l'aranès es valora com a mèrit, de la manera que estableixin les lleis, per a la provisió de places de personal judicial i de personal al servei de l'Administració de justícia a l'Aran.

Article 10

Registres públics

1. Són vàlids, pel que fa a la llengua, els assentaments registrals fets en occità, tot considerant la varietat aranesa de la llengua.

2. En els registres públics de l'Aran, llevat dels que tenen només caràcter admi-

nistratiu, els assentaments s'han de fer en aranès si el document està redactat o la manifestació es fa en aquesta llengua. Si el document està redactat en més d'una llengua oficial, l'assentament s'ha de fer en la llengua indicada per qui el presenti al registre.

3. Les oficines dels registres de l'Aran han d'estar en condicions d'atendre les persones que s'expressin en aranès. Els registradors han de lliurar els certificats en aranès si aquesta és la llengua emprada en la petició. A les oficines dels registres de l'Aran, s'han de posar a disposició del públic els formularis i els altres impresos en aranès.

CAPÍTOL III

Onomàstica

Article 11

Toponímia

1. Els topònims de l'Aran tenen com a única forma oficial l'aranesa.
2. El Conselh Generau d'Aran és membre nat dels organismes competents en matèria de toponímia a Catalunya.
3. La determinació de la denominació dels municipis aranesos es regeix per la legislació de règim local, que ha de preveure la participació del Conselh Generau d'Aran en els procediments corresponents.
4. La determinació del nom de les vies urbanes i dels nuclis de població de tota mena correspon als ajuntaments aranesos. El Conselh Generau d'Aran ha de participar, d'acord amb la normativa aplicable, en els procediments relatius a la determinació dels noms de les vies interurbanes que transcorrin per l'Aran.
5. Les vies que transcorrin per l'Aran, amb independència de l'administració titular, s'han de senyalitzar d'acord amb el Conselh Generau d'Aran.

Article 12

Antroponímia

1. Els ciutadans tenen dret a utilitzar la forma normativament correcta en aranès de llurs noms i cognoms.
2. Les persones interessades poden obtenir la constància de la forma normativament correcta en aranès de llurs noms i cognoms en el Registre Civil, per la simple manifestació de la persona interessada, d'acord amb el que estableix la legislació.

CAPÍTOL IV

Ensenyament

Article 13

L'aranès a l'ensenyament

1. L'aranès, com a llengua pròpia de l'Aran, és la llengua vehicular i d'aprenentatge habitual als centres educatius de l'Aran, d'acord amb el que estableix la normativa general d'educació.
2. El Govern ha de garantir que l'ordenació curricular de l'educació primària i secundària a Catalunya inclogui el coneixement de la realitat lingüística, històrica i cultural de l'Aran, i la seva connexió amb la llengua, la història i la cultura occitanes.

Article 14

Educació infantil, primària i secundària a l'Aran

1. L'administració competent en matèria d'educació ha de regular i organitzar l'ús de la llengua pròpia de l'Aran com a llengua vehicular i d'aprenentatge habitual

de l'ensenyament infantil a l'Aran, en el marc de la normativa general d'educació de la Generalitat.

2. L'aranès s'ha d'emprar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge habitual en l'educació primària i secundària a l'Aran, d'acord amb la normativa general d'educació de la Generalitat.

3. Els alumnes, a l'Aran, tenen el dret i el deure de conèixer amb suficiència oral i escrita la llengua pròpia d'aquest territori en finalitzar l'educació obligatòria a l'Aran, sigui quina sigui llur llengua habitual en incorporar-se a l'ensenyament. L'ensenyament de l'aranès ha de tenir una presència adequada en els plans d'estudi, sens perjudici de la garantia del dret i el deure de conèixer el català i el castellà.

4. Per a la provisió de llocs de treball de professors dels centres educatius públics de l'Aran, les persones candidates han d'acreditar la competència oral i escrita en aranès, d'acord amb el que estableix la normativa vigent. El Govern, en col·laboració amb el Conselh Generau d'Aran, ha d'assegurar la formació inicial i permanent dels professors en aranès.

5. No es pot exigir l'acreditació del coneixement de l'aranès als alumnes que han estat dispensats d'aprendre'l durant l'ensenyament obligatori o durant una part d'aquest, o que han cursat l'ensenyament obligatori fora de l'Aran, en les circumstàncies que s'estableixin per reglament.

6. Els alumnes que s'incorporin tardanament als centres educatius de l'Aran han de rebre un suport especial i addicional d'ensenyament de la llengua pròpia d'aquest territori.

Article 15

Universitats

1. El Govern ha de dur a terme actuacions de foment de la incorporació dels estudis filològics de l'occità a universitats i centres d'ensenyament superior de Catalunya.

2. El Govern ha de promoure la col·laboració de les universitats catalanes amb altres centres d'ensenyament superior, fora de Catalunya, on s'estudiï l'occità.

Article 16

Educació permanent de persones adultes i altres formes d'ensenyament

1. En l'educació permanent de persones adultes a l'Aran, el Conselh Generau d'Aran, en col·laboració amb la Generalitat, ha de promoure l'oferta de cursos i adoptar les mesures necessàries per a facilitar l'aprenentatge de l'aranès a les persones nouvingudes.

2. La Generalitat, en col·laboració amb el Conselh Generau d'Aran, ha de promoure el coneixement de la llengua, la història i la cultura occitanes en el marc dels programes de formació d'adults a Catalunya.

3. La llengua occitana, denominada *aranès* a l'Aran, ha d'ésser present en l'oferta educativa a Catalunya, d'acord amb la legislació aplicable.

CAPÍTOL V

Titols i certificats

Article 17

Formació i títols

1. El Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de les seves competències, ha d'establir els programes de formació no reglada d'aranès, els títols i el procediment per a accedir-hi.

2. Correspon a la Generalitat, en coordinació amb el Conselh Generau d'Aran, l'organització dels programes de formació i les titulacions de qualsevol de les varietats normalitzades de la llengua occitana fora de l'Aran.

Article 18

Certificats i equivalències

1. Correspon al Conselh Generau d'Aran la certificació dels coneixements d'aranès acreditats en les proves que organitzi.

2. El Conselh Generau d'Aran determina les equivalències dels seus certificats amb els diferents títols i certificats que acrediten el coneixement de l'aranès. Amb aquesta finalitat, el Conselh Generau d'Aran pot subscriure acords i convenis de reconeixement dels títols i certificats expedits per entitats i organismes d'altres territoris de llengua occitana.

CAPÍTOL VI

Mitjans de radiodifusió i televisió

Article 19

Mitjans de radiodifusió i televisió

1. El Govern ha de produir a través dels seus mitjans de comunicació audiovisual programes radiofònics i televisius en aranès per a l'Aran, d'acord amb la legislació aplicable i amb la planificació en vigor de l'espectre radioelèctric i ha de fomentar la col·laboració d'aquests amb els mitjans de comunicació en occità de fora de Catalunya.

2. Els prestadors de serveis de comunicació audiovisual que operen a l'empara d'una llicència a la demarcació de l'Aran han de garantir la presència de l'aranès en llur programació, d'acord amb la legislació aplicable.

3. Els prestadors de serveis de comunicació audiovisual que emeten o distribueixen en règim de llicència a l'Aran han de garantir la presència de l'aranès en llur programació, d'acord amb la legislació aplicable.

4. El Govern ha de fer tècnicament possible en els seus mitjans de comunicació audiovisual la presència de l'aranès dins la programació distribuïda per a Catalunya, utilitzant els mitjans tècnics adequats, i ha de fer efectiu l'ús d'aquests mitjans d'acord amb les seves possibilitats pressupostàries i amb el que estableixin els contractes programa.

5. El Govern ha de garantir el foment, la promoció i la protecció, en l'àmbit del sector de l'audiovisual, de les obres produïdes originalment en llengua occitana, tot considerant-hi la varietat aranesa.

6. El Govern ha de promoure, per mitjà de l'Administració general de l'Estat, la formulació de convenis internacionals per a facilitar la recepció directa a Catalunya, especialment a l'Aran, de les emissions de ràdio i televisió en occità d'altres territoris. També pot subscriure convenis per mitjà de l'Administració general de l'Estat perquè els prestadors dels serveis públics de comunicació audiovisual puguin emetre als territoris de llengua occitana.

7. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, aprofitant les possibilitats de les noves tecnologies i amb l'objectiu de fomentar l'ús social de la llengua occitana, han de garantir una oferta audiovisual pròpia a l'Aran, en el marc de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries.

Article 20

Altres mitjans de comunicació

1. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de llurs competències, han de fomentar la producció de premsa i publicacions periòdiques redactades en llengua occitana atenent la varietat aranesa, si escau, i la seva difusió a l'Aran i a la resta de Catalunya.

2. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de llurs competències, han d'estimular i promoure la presència de productes i informacions en occità, tot considerant la varietat aranesa d'aquesta llengua, en les xarxes telemàtiques d'informació i comunicació.

CAPÍTOL VII

Foment i difusió de l'occità, aranès a l'Aran

Article 21

Foment de la llengua pròpia de l'Aran

1. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de llurs competències, han de protegir la llengua pròpia de l'Aran en tots els àmbits i sectors i n'han de fomentar l'ús, la difusió i el coneixement.

2. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de llurs competències, han d'adoptar les mesures necessàries per a impulsar la normalització de la llengua pròpia de l'Aran. S'han d'establir mecanismes de coordinació i, si escau, d'actuació conjunta perquè les polítiques de normalització lingüística siguin més efectives, d'acord amb el que estableix la disposició addicional tercera.

Article 22

Activitats i equipaments culturals

1. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran han de vetllar per la conservació, la promoció i la difusió de totes les activitats de recerca, producció i consum cultural i per la implementació de les noves tecnologies de la informació i la comunicació que s'expressen en aranès.

2. La Generalitat, el Conselh Generau d'Aran i els ens locals de l'Aran han de fomentar que l'aranès i la cultura occitana siguin presents en els equipaments culturals, particularment a les biblioteques, les videoteques, els museus i els centres culturals que en depenen, a l'Aran i a la resta de Catalunya. Igualment, han de procurar que les entitats encarregades de dur a terme o fomentar les activitats culturals a l'Aran incorporin, en una mesura apropiada, el coneixement i la pràctica de l'aranès.

3. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran han de fomentar la recerca terminològica en la varietat aranesa de l'occità. Ambdues institucions també han de fomentar la producció i la comercialització de productes en occità, considerant-ne la resta de varietats, relacionats amb les indústries de la llengua.

Article 23

La promoció en l'àmbit socioeconòmic

1. La Generalitat, el Conselh Generau d'Aran i els ens locals de l'Aran, en l'àmbit de les competències respectives, han d'adoptar les mesures pertinents i proveir els mitjans per a impulsar i garantir l'ús normal de l'aranès en tots els sectors i activitats de la vida social i econòmica a l'Aran.

2. La Generalitat, el Conselh Generau d'Aran i els ens locals de l'Aran han d'adoptar les mesures necessàries per a garantir el dret de les persones, especialment quan actuen en la condició de consumidores i usuàries, d'utilitzar la llengua pròpia de l'Aran en les activitats econòmiques i socials que s'acompleixen en el seu àmbit lingüístic. També han de vetllar per posar a l'abast de les persones consumidores i usuàries, en aquesta llengua, les informacions relatives a llurs drets.

3. Els poders públics han d'adoptar mesures específiques per a impulsar i promoure l'ús de l'aranès en la prestació dels serveis socials de titularitat privada, com els hospitals, les llars residència per a gent gran, els albergs o els centres culturals i de lleure de l'Aran.

4. Els poders públics han de fomentar la presència de l'aranès en el paisatge lingüístic, especialment en la retolació de tot tipus d'establiments i entitats socials, culturals, mercantils o de lleure i el seu ús en la publicitat en la via pública a l'Aran.

5. Les mesures de foment de l'ús de la llengua pròpia de l'Aran en les activitats socioeconòmiques compromeses a l'Aran poden incloure:

- a) Convenis i concerts amb empreses i entitats socials, culturals o de lleure.
- b) Subvencions, ajuts i desgravacions fiscals per als actes o les manifestacions relacionats amb el foment i la difusió de la llengua.

c) Premis a la qualitat lingüística o altres tipus de reconeixements i incentius per a les empreses, els establiments o les entitats privades que utilitzin la llengua pròpia de l'Aran en la prestació de llurs serveis.

d) Elaboració i difusió de materials per a promoure la normalització lingüística al territori aranès en les activitats econòmiques i socials, incloses les relacionades amb el turisme.

e) Clàusules en les convocatòries de subvencions i ajuts a empreses o entitats radicades a l'Aran si l'activitat o el producte objecte de la subvenció té un component lingüístic.

Article 24

Col·laboració amb altres territoris de llengua occitana

1. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran han de promoure de mutu acord la comunicació, l'intercanvi cultural, la cooperació i la coordinació amb les institucions i entitats d'altres territoris de llengua occitana per a assegurar, amb les mesures adequades, la promoció, l'ús, la protecció i la normativització de l'occità. A aquest efecte, la Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, segons que correspongui, poden subscriure acords, convenis i altres mecanismes de col·laboració amb les institucions i entitats dels territoris de llengua occitana.

2. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de llurs competències, poden participar en organismes comuns als territoris de llengua occitana per a assolir, d'una manera coordinada, els objectius relacionats amb l'estudi, la normativització, la promoció de l'ús i la difusió exterior de l'occità.

3. La Generalitat pot sol·licitar al Govern estatal que subscriuï tractats internacionals amb els estats francès i italià que incloguin objectius de promoció i projecció exterior de la cultura i la llengua occitanes. La Generalitat ha d'ésser informada dels actes de subscripció d'aquests tractats i, si escau, ha de participar en les delegacions negociadores i hi ha d'ésser escoltada. La Generalitat n'ha d'informar el Conselh Generau d'Aran i ha de garantir la participació d'aquest.

Article 25

La projecció exterior de la llengua occitana

1. La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran han d'incloure la difusió de la cultura i la llengua occitanes en la política cultural a l'exterior. També han d'impulsar la projecció exterior, especialment als territoris de llengua occitana, de les iniciatives que impulsen per al reconeixement i la protecció de l'aranès a Catalunya.

2. La Generalitat, en col·laboració amb el Conselh Generau d'Aran, ha de promoure el reconeixement de la llengua occitana com a component de la diversitat lingüística europea i la seva presència en les accions i els programes de la Unió Europea en aquest àmbit.

3. El Govern ha de fomentar, per mitjà de l'adopció de les mesures adequades, que la llengua occitana sigui present en els organismes internacionals de caràcter cultural i en els tractats internacionals de contingut cultural o lingüístic.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

Caràcter de la Llei

Aquesta llei té el caràcter de llei de desenvolupament bàsic de l'Estatut i s'integra, en allò relatiu a l'Aran, en el règim especial d'aquest territori a què fan referència els articles 11 i 94 de l'Estatut.

Segona

Competència sobre la normalització i la política lingüístiques

1. La competència sobre la normalització lingüística de l'occità, denominat *aranès* a l'Aran, correspon a la Generalitat i al Conselh Generau d'Aran, d'acord amb

l'article 143.2 de l'Estatut. Correspon al Conselh Generau d'Aran la competència de desenvolupament normatiu i d'execució amb relació a la normalització lingüística de l'aranès a l'Aran, en el marc de les normes de caràcter general vigents a Catalunya. La Generalitat participa en el foment de la llengua pròpia de l'Aran, coordinada pel Conselh Generau d'Aran. Correspon a l'òrgan competent en matèria de política lingüística de la Generalitat i al Conselh Generau d'Aran la competència sobre la política lingüística de l'occità fora del territori aranès.

2. Les administracions competents han de prioritzar el territori de l'Aran com a àmbit de referència en el desenvolupament de les polítiques i els programes que derivin del desplegament d'aquesta llei.

Tercera

Creació d'una estructura paritària Generalitat - Conselh Generau d'Aran

Sens perjudici que, en el marc de la Comissió Mixta de Traspassos entre la Generalitat i el Conselh Generau d'Aran, s'acordin els traspassos necessaris per a aplicar el que estableix aquesta llei, s'ha de crear una estructura paritària entre la Generalitat i el Conselh Generau d'Aran per a garantir el finançament adequat i suficient de les polítiques lingüístiques amb relació a l'aranès i la coordinació entre ambdues institucions en aquest àmbit.

Quarta

Convenis i acords amb l'Administració de l'Estat

La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran poden subscriure convenis i acords amb l'Administració de l'Estat per a garantir l'ús de l'aranès per part dels serveis estatals radicats a l'Aran amb la finalitat de fer efectiu el dret d'opció lingüística.

Cinquena

Convenis i acords amb l'Administració de justícia

La Generalitat i el Conselh Generau d'Aran poden impulsar la subscripció de convenis i acords amb els organismes responsables de l'Administració de justícia per a promoure la normalització de la llengua pròpia de l'Aran en l'àmbit judicial.

Sisena

Traspassos

En el termini de sis mesos des de l'aprovació d'aquesta llei, s'han d'acordar els traspassos al Conselh Generau d'Aran de les competències necessàries per a aplicar-la.

Setena

Mesures amb relació a l'Institut d'Estudis Aranesos

El Govern i el Conselh Generau d'Aran, en el termini d'un any a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, han d'adoptar les mesures necessàries per a complir el que estableix l'article 4.3.

Vuitena

Mesures amb relació a l'oferta audiovisual

El Govern i el Conselh Generau d'Aran, en el termini de dos anys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, han d'adoptar les mesures necessàries per a complir el que estableix l'article 19.7.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Es deroguen l'article 2 de la Llei 16/1990, del 13 de juliol, del règim especial de la Vall d'Aran; l'article 7 de la Llei 1/1998, del 7 de gener, de política lingüística, i les altres disposicions contràries al que estableix aquesta llei.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Autorització per al desplegament i l'aplicació de la Llei

S'autoritza el Govern i el Conselh Generau d'Aran, en l'àmbit de les competències respectives, per a dictar les disposicions necessàries per a desplegar i aplicar aquesta llei. El Conselh Generau d'Aran ha d'ésser escoltat en l'elaboració dels reglaments del Govern que despleguin aquesta llei.

Segona

Revisió i modificació de la normativa

El Govern, en el termini de dos anys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, ha d'adoptar les mesures necessàries per a revisar i modificar la normativa vigent en funció del que estableix aquesta llei.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertochi la facin complir.

Palau de la Generalitat, 1 d'octubre de 2010

JOSÉ MONTILLA I AGUILERA
President de la Generalitat de Catalunya

JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA
Vicepresident del Govern

(10.273.136)

LEI

35/2010, deth 1 d'octobre, der occitan, aranés en Aran.

ETH PRESIDENT

DERA GENERALITAT DE CATALONHA

Sigue notòri a toti es ciutadans qu'eth Parlament de Catalonha a aprovat e jo, en nòm deth Rei e d'acòrd tamb çò qu'establís er article 65 der Estatut d'autonomia de Catalonha, promulgui era següenta

LEI

PREAMBUL

Era identitat lingüística d'Aran

Era lengua occitana, nomentada *aranés* en Aran, ei un element fundamentau dera identitat pròpria d'Aran, defenut pes aranesi ath long des sègles e arreconeishut e emparat per article 11 der Estatut d'autonomia de Catalonha.

Istoricament, des dera union voluntària d'Aran ara corona catalanoaragonesa peth Tractat d'Emparança de 1175, es institucions politiquas deth Principat de Catalonha an arreconeishut e respectat era identitat culturau e lingüística d'Aran. Aquesta identitat se podec desvolopar en marc d'un regim politic e administratiu especiau dera Val d'Aran, enquia qu'aguest siguec suprimit en 1834, damb era imposicion en aguest territòri deth regim administratiu generau der Estat espanhòu e deth castelhan coma soleta lengua oficiau. Eth restabliment der autogovèrn de Catalonha en 1979, en contèxte d'un regim democratic, permetec establir un regim d'emparament der aranés, coma part constitutiva dera pluralitat lingüística de Catalonha e ligam privilegiat de Catalonha damb es tèrres de parla occitana.

Era lengua occitana includís diuèrses varietats lingüístiques ath long de tot eth sòn territòri, repartit en tres estats. Actuaument era lengua occitana non dispòse d'ua autoritat lingüística unica entà tot eth sòn territòri. En Aran, era autoritat lingüística der aranés l'assumís er Institut d'Estudis Aranesi des deth 29 d'abriu de 2008, per acòrd deth Plen deth Conselh Generau d'Aran.

Damb aguesta lei, eth Parlament de Catalonha hè un pas entà deuant ena reconeishença e er emparament der occitan, lengua de comunicacion pròpria d'Aran, en Catalonha. Eth sens d'aguesta intervencion legislativa ei coerent damb es valors e es objectius de defensa dera pluralitat de lengües qu'an inspirat era politica lingüística catalana. Ath madeish temps, mejançant era promocion d'aguesti madeishi valors e objectius enes encastres espanhòu e europèu, eth Parlament vòu contribuïr ara salvaguarda e era difusion der auviatge lingüistic occitan compartit damb d'auti territòris.

Marc juridic e evolucion legau

En marc dera Constitucion espanhòla de 1978, er article 3.4 der Estatut d'autonomia de 1979 establic que «era parla aranesa serà objècte d'ensenhament e d'especiau respècte e proteccion». Eth desplegament legislatiu d'aguest precèpte estatutari permetec configurar un estatut juridic progressivament refortit der aranés. En un prumèr moment, era Lei 7/1983, deth 15 d'abriu, de normalizacion lingüística, declarèc er aranés, varietat der occitan, lengua pròpria d'Aran, proclamèc cèrti drets lingüistics des aranesi e adrecèc as poders publics eth manament de garantir-ne er usatge e er ensenhament. Mès entà deuant, era Lei 16/1990, deth 13 de junhsèga, de regim especiau dera Val d'Aran, declarèc era oficialitat territorializada der aranés, ne melhorèc es garanties d'usatge e ensenhament, e includic eth manament generau d'impulsar-ne era normalizacion en Aran. Posteriorament, era Lei 1/1998, deth 7 de gèr, de politica lingüística, determinèc era aplicacion supletòria dera madeisha

lei ar aranés e includic disposicions especificques relatives ara toponímia, era antroponímia e es mejans de comunicacion. Era regulacion der aranés includís tanben d'aites disposicions sectoriaus, de reng legau e infralegau, qu'an tendut a equiparar eth tractament der aranés e eth catalan.

Era aprobacion der Estatut d'autonomia de 2006 supause un cambiament fonda-mentau ara situacion precedentta per tau coma er article 6.5 declare era oficialitat en Catalonha dera lengua occitana, nomentada *aranés* en Aran. Atau, er estatut juridic d'aguesta s'emmarque dirèctament en article 3.2 dera Constitucion, que determine que «es autes lengües espanhòles seràn tanben oficiaus enes respectives comunitats autonòmes». Era atribucion d'un estatus d'oficialitat ad aguesta lengua ei era expression mès nauta de reconeishença per part des ciutadans de Catalonha e des sues institucions. Per miei der Estatut, er occitan s'intègre en ordenament juridic estatau. Era oficialitat der occitan s'esten, ath delà, a tota Catalonha, que deven atau eth solet territòri laguens der Estat qu'arreconeish tres lengües oficiaus. Er Estatut precise quauqu'ues des consequéncias juridiques dera oficialitat dera lengua pròpria d'Aran, sustot en çò que tanh as drets lingüistics dera ciutadania. Er article 36 especificque es drets des ciutadans d'Aran respècte ar aranés. Er Estatut dispòse era aplicacion ad aguesta lengua des principis d'emparament e foment der usatge, era difusion e era coneishença, e atribuís ara Generalitat e tanben ath Conselh Generau d'Aran era competéncia sus era sua normalizacion.

Fin finau, eth regim en vigor d'oficialitat dera lengua occitana a implicacions importantes en relacion damb era aplicacion dera Carta europèa des lengües regionaus o minoritàries. Pr'amor dera formula de ratificacion d'aguest tractat internacionau emplegada per Estat espanhòu en 2001, que remet as lengües que son declarades oficiaus pes estatuts d'autonomia, eth nivèu d'emparament der occitan pròpri d'Aran s'a incrementat substanciaument coma consequéncia der Estatut de 2006.

Justificacion e objectius

Es cambiaments en marc juridic der occitan, nomentat aranés en Aran, hèn de besonh ua naua regulacion legau. En prumèr lòc, entà adaptar-ne eth regim juridic ath nau Estatut, que formule diuèrsi manaments explicits ath legislador en aguest sens e qu'ena disposicion adicionau cincau fixe un tèrme de quate ans entà adaptar eth regim especiau d'Aran a çò qu'establís era norma estatutària. En dusau lòc, entà complir es compromisi establidi pera Carta europèa des lengües regionaus o minoritàries. E, entà acabar, aguesta intervencion legislativa a de perméter actualizar e hèr mès unitari e coerent eth regim juridic der occitan en Aran e ena rèsta de Catalonha, qu'aué ei regulat per normes dispèrtes e fragmentàries, que projècten ua cèrta ambigüitat sus era identitat dera lengua e eth sòn estatus.

Aguesta lei a per objectius generaus arreconéisher, emparar e promòir er occitan d'acòrd damb era sua varietat aranesa en toti es encastres e sectors. Cossent damb era tradicion dera politica lingüistica en Catalonha, aguesta reconeishença compren era voluntat de collaborar en emparament dera unitat dera lengua occitana. Actuaument, era normativa de referéncia mès difonuda, que manten es madeishi critèris des Normes ortografiques der aranés, aprovades pera Generalitat en 1983, ei era definida per Loís Alibèrt ena Gramatica occitana, publicada en Catalonha en 1935 e reeditada per Institut d'Estudis Catalans en 2000. A compdar der impuls des relacions damb d'aiti territòris de parla occitana, aguesta lei pòt contribuir a afavorir eth desvolopament des accions relatives ara regulacion e er establiment des directives der occitan. Atau madeish, eth Conselh Generau d'Aran a de poder promòir er estudi der aranés e definir-ne es encastres d'usatge.

En çò que hè ath nivèu d'emparament, eth critèri inspirador d'aguesta lei ei era estenduda ath regim juridic der occitan, ena sua varietat aranesa, coma lengua pròpria qu'ei de tot eth territòri d'Aran e coma lengua oficiau en Catalonha, deth contengut pròpri d'aguesti concèptes en ordenament lingüistic catalan. Donques, s'adòpte ua perspectiva generosa en desplegment des manaments estatutaris, qu'abiliten ath legislador entà determinar era dimension, es usatges e es efèctes

juridics dera oficialitat dera lengua pròpria d'Aran e entà emmarcar eth procès de normalizacion lingüística. Non mens, era realitat sociiau e demografica der aranés impause dièrsi condicionaments qu'era regulacion legau rebat mejançant es modulacions corresponentes. Atau, eth caractèr de lengua pròpria, amassa damb era concentracion dera poblacion que la parle ena Val d'Aran, justifique er establiment d'un emparament mès intens en aguest territòri qu'ena rèsta de Catalonha. En tèrmes mès generaus, era dignitat e er estatus qu'aguesta lei arreconeish ara lengua pròpria d'Aran hèn que sigue un referent der emparament dera diversitat lingüística europèa en relacion damb er airau lingüistic der occitan.

Er impuls deth prètzhèt de promocion e foment dera lengua d'Aran ei eth darrèr e un des principaus objectius d'aguesta lei. En aguest sens, se dòten d'ua ampla cobertura legau es mesures de foment e difusion der aranés en toti es encastres e sectors. Entre d'auti aspèctes, aguesta lei establís es mejans de besonh entà gestionar er impacte lingüistic de fenomèns sociaus nau, coma er increment dera immigracion, o entà impulsar era preséncia der aranés enes mejans de comunicacion e informacion. Cossent damb çò qu'establís era Carta europèa des lengües regionaus o minoritàries, aguesta lei facilite tanben era collaboracion damb era rèsta d'Occitània, que se pòt concretar ena adopcion de mesures de promocion dera lengua occitana.

Contengut e estructura

Aguesta lei desplegue eth principi de lengua pròpria, aplicat ar aranés en Aran, qu'obligue as poders publics e as institucions a protegir-la, a emplegar-la de manèra generau e a promòir-ne er usatge public en toti es encastres. Eth concèpte de lengua oficiau garantís ua sèria de drets lingüistics generaus deuant de totes es administracions en Catalonha. Es principis anteriors se complementen damb era afirmacion dera voluntat de potenciar era unitat dera lengua, en un marc de relacion damb es auti territòris e grops de parla occitana. En tot tier en compde aguesti principis, aguesta lei regule er usatge oficiau dera lengua pròpria d'Aran, e establís mesures d'emparament e promocion deth sòn usatge entà artenher-ne era normalizacion e mesures de foment entà garantir-ne era preséncia en toti es encastres.

En encastre institucionau, aguesta lei establís qu'es administracions e es institucions araneses an d'emplegar normaument er aranés e qu'es servicis e es organismes que depenen dera Generalitat en Aran tanben l'an d'emplegar normaument enes sues relacions administratives e ena difusion d'informacion ara ciutadania, sense damatge deth dret des ciutadans a escuèlher ua auta lengua oficiau. Dehòra d'Aran, arreconeish eth dret des ciutadans a emplegar er occitan ena sua varietat aranesa e a arrecéber atencion en aguesta lengua enes relacions escrites damb era Administracion, e tanben a emplegar-lo e arrecéber responsa orau en sòn servici unificat d'informacion, qu'era Generalitat a de garantir mejançant era adopcion des mesures apropiades dera manèra qu'establís aguesta lei. Atau madeish, proclame era plea validesa de tota era documentacion publica e privada redigida en occitan, sense damatge des drets des ciutadans en relacion damb es autes lengües oficiaus, e prevé era soscripcion de convènis damb organismes estataus entà normalizar er usatge dera lengua.

En çò que hè ara onomastica, aguesta lei establís era exclusivitat dera denominacion tradicionau aranesa des toponims e eth dret des persones a regularizar-se eth nòm e es cognòms cossent damb era grafia occitana.

En çò que tanh ar ensenhament, aguesta lei regule er usatge der aranés coma veïcul d'expression e d'aprenedissatge abituau enes centres d'ensenhament d'Aran. Tanben auance ena extension en tot Catalonha dera coneishença der occitan e dera unitat d'aguesta lengua, mejançant era inclusion enes curriculumms der ensenhament non universitari de contenguts restacadi damb era realitat lingüística d'Aran e era sua connexion damb era lengua e era cultura occitanes. S'explicite era competéncia deth Conselh Generau d'Aran entà establir es títols e es certificats qu'acrediten era coneishença der aranés.

En encastre des mejans de comunicacion, e en marc des competéncias dera Generalitat, aguesta lei establís es principis rectoris der usatge der aranés en encastre dera comunicacion audiovisual, entà garantir era preséncia dera lengua pròpia en espaci radiofonic e televisiu, e mesures de foment dera premsa escrita e der usatge enes hilats telematics d'informacion e comunicacion en aguesta lengua. Tanben s'arrecuelhen es compromisi derivadi dera Carta europèa des lengües regionaus o minoritàries e eth besonh de colaborar damb d'autres entitats entà artenher-les.

En çò que hè as mesures de foment e emparament, aguesta lei arreconeish es responsabilitats compartides deth Govèrn dera Generalitat e deth Conselh Generau d'Aran e formule un manament generau d'impulsar era normalizacion der occitan, en tot considerar-ne era varietat pròpia d'Aran. Se regulen mesures especificas de foment der usatge dera lengua enes activitats e es equipaments culturaus e enes activitats socials e economicas en Aran, cossent damb es compromisi qu'establís era Carta europèa des lengües regionaus o minoritàries. Fin finau, ena ordenacion dera collaboracion damb d'auti territòris de lengua occitana, s'establisson es mecanismes apropiadi entà promòir e facilitar era connexion damb era rèsta der airau lingüistic e era projeccion exteriora dera lengua.

Aguesta lei ei compausada de vint-e-cinc articles, ueit disposicions adicionaus, ua de derogatòria e dues de finaus. Eth contengut se distribuís en sèt capítols, que regulen es principis generaus (capítol I), er usatge institucional (capítol II), era onomastica (capítol III), er ensenhament (capítol IV), es títols e es certificats (capítol V), es mejans de radiodifusion e television (capítol VI) e eth foment e era difusion dera lengua (capítol VII). Aguesta estructura seguís basicament era adoptada pes leis lingüisticas catalanes precedentes, sense damatge des modulacions ajustades ara situacion sociolingüistica der occitan en Catalonha e deth respècte der encastre d'autonomia deth Conselh Generau d'Aran entà regular e fomentar er usatge dera lengua pròpia.

CAPÍTOL I

Principis generaus

Article 1

Objècte e finalitat

1. Er objècte d'aguesta lei ei er emparament en Catalonha der occitan, nomenat *aranés* en Aran, coma lengua pròpia d'aguest territòri, en toti es encastres e sectors, eth foment, era difusion e era coneishença d'aguesta lengua e era regulacion deth sòn usatge oficiau.

2. Es objectius principaus d'aguesta lei, relatiu ara lengua pròpia d'Aran, son es següents:

- a) Arreconeisher-la, emparar-la e promòir-la.
- b) Regular-ne er usatge oficiau, determinar e hèr efectius es drets e déuers lingüistics e fomentar-ne er usatge social, cossent damb çò qu'establisson er Estatut e es leis de politica lingüistica.
- c) Fomentar-ne e garantir-ne er usatge enes administracions, er ensenhament, es mejans de comunicacion e es activitats culturaus, socials e publicas, e era sua normalizacion en Aran en aguesti encastres.
- d) Assegurar-ne era estenduda dera coneishença entre es ciutadans d'Aran e fomentar-ne era coneishença en Catalonha.
- e) Facilitar e promòir era mantenença e desenvolopament de relacions damb es autes comunitats e es auti territòris de lengua occitana.
- f) Establir es mecanismes de finançament dera politica lingüistica en relacion damb era lengua objècte d'aguesta lei.

Article 2

Lengua pròpia e lengües oficials

1. Er aranés, nòm qu'arrecep era lengua occitana en Aran, ei era lengua pròpia d'aguest territòri.

2. Es ciutadans de Catalonha e es sues institucions politiquas arreconeishen, emparen e respècten era lengua que singularize eth pòble aranés e arreconeishen Aran coma ua realitat dotada d'identitat culturau, istorica, geografica e lingüística.

3. Er aranés, coma lengua pròpria d'Aran, ei:

a) Era lengua d'usatge preferent de totes es institucions d'Aran, sustot deth Conselh Generau d'Aran, dera Administracion locau e des entitats que ne depenen, des mejans de comunicacion publics, der ensenhament e dera toponímia.

b) Era lengua normaument emplegada pes administracions catalanes enes sues relacions damb Aran, dera manèra qu'aguesta lei determine.

4. Era lengua pròpria d'Aran, coma lengua oficial en Catalonha, pòt èster emplegada pes persones fisiques o juridiques en activitats publiques e privades sense que poguen patir cap de discriminacion per aquest motiu. Es actes juridics hèti en aquesta lengua an plea validesa e eficacitat, sense damatge des drets arreconeishudi as ciutadans en relacion damb es autes lengües oficials.

Article 3

Drets lingüistics

1. Cossent damb er Estatut d'autonomia, es drets lingüistics relatius ara lengua pròpria d'Aran son es següenti:

a) Coneisher-la, enes tèrmes qu'aguesta Lei establís.

b) Exprimir-se-i oraument e per escrit, enes relacions e es actes publics e privadi, cossent damb era norma en vigor.

c) Utilizar-la enes relacions damb es institucions e administracions publiques en Aran e damb es institucions dera Generalitat a qué hè referència er article 2.2 der Estatut d'autonomia entà tot Catalonha, e èster-i atengut, enes tèrmes qu'aguesta lei establís.

d) Non èster objècte de discriminacion per arrasons lingüistics.

2. Cossent damb er article 36.3 der Estatut d'autonomia, en Aran totes es persones an tanben es auti drets qu'arreconeish aquesta lei.

Article 4

Era unitat dera lengua occitana

1. Es poders publics, enes sues accions de promocion e foment der usatge der occitan, an d'auer en compde era unitat lingüística e n'an de hèr difusion.

2. Era lengua occitana ei un auviatge que Catalonha e, sustot, Aran compartissen damb d'auti territòris europèus. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran an de colaborar damb es organismes de d'auti territòris de lengua occitana en emparament dera unitat der occitan.

3. Er Institut d'Estudis Aranesi a d'èster independent des administracions publiques, a d'arténher pleament eth caractèr academic que li correspon e a d'auer era autoritat lingüística entà fixar es convencionalismes d'usatge der aranés cossent damb era consideracion de varietat lingüística deth tronc occitan comun. Atau madeish, a d'auer era autoritat entar assessorament que, en matèria de lengua, li sigue sollicitat.

4. Es usatges lingüistics de totes es administracions publiques e des entitats autonòmes, es enterpreses e es autes entitats e institucions que ne depenen, e tanben des centres d'ensenhament publics e privadi e des mejans de comunicacion de titularitat publica, an de respectar es critèris qu'establisque era institucion a qué hè referència er apartat 3. Eth Conselh Generau d'Aran e era Generalitat an d'establir es sistèmes de colaboracion e d'assessorament de besonh entà garantir aquesti usatges lingüistics.

CAPÍTOL II

Er usatge institucionau

Article 5

Institucions e administracions publiques en Aran

1. Era lengua pròpria d'Aran n'ei deth Conselh Generau d'Aran, dera Administracion dera Generalitat en encastre d'Aran, dera Administracion locau, des autes corporacions publiques araneses, des institucions e es enterpreses que ne depenen e des concessionaris des sòns servicis. Correspon ath Conselh Generau d'Aran e as corporacions locaus regular-ne er usatge en encastre des competéncies respectives.

2. Enes procediments administratius tramitadi peth Conselh Generau d'Aran, es administracions locaus araneses e es entitats publiques que ne depenen, s'a d'emplegar normaument er aranés, dera manèra qu'aguesti determinen, sense damatge deth dret des ciutadans a presentar documents e a arreceber notificacions en ua auta lengua oficiau en Catalonha. Tanben s'an de hèr en aranés es comunicacions e notificacions adreçadas a persones fisiques e juridiques damb domicili en Aran, sense damatge deth dret des ciutadans a arreceber-les, s'ac demanen, en ua auta lengua oficiau en Catalonha.

3. Es disposicions, es resolucions e es acòrds deth Conselh Generau d'Aran e des entitats locaus d'Aran s'an de publicar en aranés, sense damatge de çò qu'establís era legislacion respècte ara publicacion enes autes lengües oficials.

4. Era Generalitat, en Aran, a d'emplegar normaument er aranés enes relacions des sòns organs e entitats damb era ciutadania. Era Generalitat a de disposar des mejans personaus e materiaus de besonh entà garantir eth dret des persones a emplegar er aranés e a èster-i atengudes, oraument e per escrit. Enes imprimits, formularis e tèxtes administratius d'usatge frequent ar accés deth public en Aran, era Generalitat, sense damatge de çò qu'establís era legislacion respècte as autes lengües oficials, a d'emplegar er aranés e li a de dar ua posicion preferenta.

5. Enes procèssi de seleccion des foncionaris e deth personau laborau deth Conselh Generau d'Aran, des entitats locaus der Aran e des organismes que ne depenen, s'a d'acreditar era coneishença der aranés, en grad adequat as foncions pròpies des places corresponentes, cossent damb era norma en vigor.

6. Es convocatòries dera Administracion dera Generalitat e des entitats locaus de dehòra d'Aran que preveiguen era provision de places destinades en Aran an d'includir coma condicion era coneishença der aranés enes casi en qué sigue procedent entà hèr efectiu çò que dispòse er apartat 4. Ena provision des autes places destinades en Aran, era coneishença der aranés s'a d'avalorar coma merit.

7. En Aran, era Administracion der Estat, enes tèrmes qu'aguesta determine, a d'emplegar preferentament er aranés, coma lengua pròpria d'aguest territòri. Es accions administratives oraus e escrites hètes en aranés en Aran pes organs dera Administracion der Estat son valides, per çò que hè ara lengua, sense besonh de revirada. Totes es persones an dret a adreçar-se ara Administracion der Estat e a èster-i atengudes en aranés, sense que se les pogue exigir cap tipe de revirada.

Article 6

Institucions e administracions publiques en Catalonha dehòra d'Aran

1. Son valides es accions administratives oraus e escrites des institucions e es organs dera Generalitat, des entitats locaus de Catalonha e des organs e es entitats dera Administracion der Estat hètes en Catalonha en occitan ena sua varietat aranesa, sense damatge des drets arreconeishudi as ciutadans en çò que hè as autes lengües oficials.

2. Totes es persones, enes relacions escrites damb era Administracion dera Generalitat e es organismes e es enterpreses que ne depenen en tot Catalonha, an eth dret d'emplegar er occitan ena sua varietat aranesa e non se les pòt exigir cap sòrta de revirada. Tanben pòden emplegar oraument aguesta lengua en servici unificat d'informacion e consulta ciutadana dera Generalitat.

3. Era Generalitat, en collaboracion damb eth Conselh Generau d'Aran, a d'aufrir supòrt tecnic e informacion as ajuntaments que volguen includir era lengua pròpria d'Aran enes sues politiques lingüistiques.

4. Es institucions dera Generalitat e es entitats locals qu'exercissen competències en Aran an de méter a disposicion des ciutadans en aranés es imprimits, es formularis e es tèxtes administratius d'usatge frequent. Enes relacions damb aguestes institucions e aguestes entitats, es ciutadans an eth dret d'arrecéber en aranés es notificacions e comunicacions escrites, sense damatge dera oficialitat deth catalan e eth castelhan.

5. Es institucions dera Generalitat a qué hè referència er article 2.2 der Estatut d'autonomia e es entitats locals qu'exercissen competències en Aran an d'emplegar preferentament er aranés enes sues relacions institucionaus en Aran. Tanben lo pòden emplegar es autes entitats locals enes sues relacions damb es institucions araneses.

6. En procès de seleccion entara provision de lòcs de trabalh dera Administracion dera Generalitat e des entitats locals de Catalonha, era coneishença dera lengua que regule aguesta lei pòt èster avalorada coma un merit, enes tèrmes que se determinen per reglament. Era coneishença orau e escrita dera lengua pròpria d'Aran pòt èster tanben ua condicion entara provision de lòcs de trabalh dera Administracion dera Generalitat dehòra d'Aran se, cossent damb era relacion de lòcs de trabalh, les corresponen foncions qu'ac justifiquen, sustot es restacades damb era atencion orau o escrita ara ciutadania, er ensenhament, es relacions institucionaus, es d'assessorament lingüistic o es de projeccion exteriora e foment der usatge.

7. Era Generalitat, per miei dera estructura de formacion des funcionaris, a de fomentar er aprenedissatge dera lengua pròpria d'Aran, sustot entre es persones qu'aucupen lòcs d'atencion ath public.

Article 7

Publicacions oficials

1. Es leis deth Parlament s'an de publicar tanben en aranés. Era version aranesa a caractèr oficial.

2. Es disposicions, es resolucions e es acòrds des institucions e es entitats que conformen era Generalitat e eth sòn sistèma institucionau s'an de publicar tanben en aranés s'afecten especificament a Aran.

Article 8

Documents publics e privadi

1. Son valids, per çò que hè ara lengua, es documents publics autrejadi ena lengua pròpria d'Aran.

2. Es documents publics s'an de redigir ena lengua pròpria d'Aran s'ac sollicite er autrejant, o, se n'i a més d'un, ena lengua oficial qu'acòrden. En Aran, es fedataris publics an de liurar, redigides ena lengua pròpria d'Aran, es còpies e es testimoniances des documents publics as persones interessades qu'ac solliciten.

3. Es burèus des fedataris publics d'Aran an d'èster en condicions d'atier es ciutadans en aranés e an de disposar de personau que n'age ua coneishença adequada e sufisenta entà exercir es foncions pròpies deth sòn lòc de trabalh. Ena provision des notaries en Aran, era coneishença der aranés s'avalore coma merit, dera manèra qu'establisson es leis.

4. Es documents privadi de quinsevolh natura redigits en aranés son valids, per çò que hè ara lengua, e non requerissen cap revirada entà exigir-ne judiciument o extrajudiciument eth compliment en encastre territorial de Catalonha.

Article 9

Administracion de justícia

1. Es accions judiciais oraus e escrites hètes en Aran en aranés son valides, en çò que hè ara lengua, sense besonh de revirada.

2. Era coneishença der aranés s'avalore coma merit, dera manèra qu'establisquen es leis, entara provision de places de personau judiciu e de personau ath servici dera Administracion de justícia en Aran.

Article 10

Registres publics

1. Son valids, en çò que hè ara lengua, es assentaments registraus hèti en occitan, en tot considerar era varietat aranesa dera lengua.

2. Enes registres publics d'Aran, exceptat es qu'an sonque caractèr administratiu, es assentaments s'an de hèr en aranés s'eth document ei redigit o era manifestacion se hè en aguesta lengua. S'eth document ei redigit en mèr d'ua lengua oficiau, er assentament s'a de hèr ena lengua indicada per qui lo presente en registre.

3. Es burèus des registres d'Aran an d'èster en condicions d'atier es persones que s'exprimisquen en aranés. Es registradors an de liurar es certificats en aranés s'aguesta ei era lengua emplegada ena peticion. Enes burèus des registres d'Aran, s'an de mèter a disposicion deth public es formularis e es auti imprimits en aranés.

CAPÍTOL III

Onomastica

Article 11

Toponímia

1. Es toponims d'Aran an coma soleta forma oficiau era aranesa.

2. Eth Conselh Generau d'Aran ei membre nat des organismes competents en matèria de toponímia en Catalonha.

3. Era determinacion dera denominacion des municipis aranesi se regís pera legislacion de regim locau, qu'a de preveir era participacion deth Conselh Generau d'Aran enes procediments corresponents.

4. Era determinacion deth nòm des vies urbanes e des nuclèus de poblacion de tota sòrta correspon as ajuntaments aranesi. Eth Conselh Generau d'Aran a de participar, cossent damb era norma aplicabla, enes procediments relatius ara determinacion des nòms des vies interurbanes que transcorren per Aran.

5. Es vies que transcorren per Aran, damb independéncia dera administracion titulara, s'an de mercar cossent damb eth Conselh Generau d'Aran.

Article 12

Antroponímia

1. Es ciutadans an dret a emplegar era forma normativament corrècta en aranés des sòns nòms e cognòms.

2. Es persones interessades pòden obtier era constància dera forma normativament corrècta en aranés des sòns nòms e cognòms en Registre Civi, pera simpla manifestacion dera persona interessada, cossent damb çò qu'establis era legislacion.

CAPÍTOL IV

Ensenhament

Article 13

Er aranés en ensenhament

1. Er aranés, coma lengua pròpria d'Aran, ei era lengua veiculara e d'aprenedisatge abituau enes centres educatius d'Aran, cossent damb çò qu'establis era norma generau d'educacion.

2. Eth Govèrn a de garantir qu'era ordenacion curriculara dera educacion primària e segondària en Catalonha includisque era coneishença dera realitat lingüística, istorica e culturau d'Aran, e era sua connexion damb era lengua, era istòria e era cultura occitanes.

Article 14*Educacion infantila, primària e segondària en Aran*

1. Era administracion competenta en matèria d'educacion a de regular e organitzar er usatge dera lengua pròpria d'Aran coma lengua veïculara e d'aprenedissatge abituau der ensenhament infantil en Aran, en marc dera norma generau d'educacion dera Generalitat.

2. Er aranés s'a d'emplegar normaument coma lengua veïculara e d'aprenedissatge abituau ena educacion primària e segondària en Aran, cossent damb era norma generau d'educacion dera Generalitat.

3. Es escolans, en Aran, an eth dret e eth déuer de conéisher damb sufisença orau e escrita era lengua pròpria d'aguest territòri en finalizar era educacion obligatòria en Aran, sigue quina sigue era sua lengua abituau en incorporar-se ar ensenhament. Er ensenhament der aranés a d'auer ua preséncia adequada enes plans d'estudi, sense damatge dera garantia deth dret e eth déuer de conéisher eth catalan e eth castelhan.

4. Entara provision de lòcs de trabalh de professors des centres educatius publics d'Aran, es persones candidates an d'acreditar era competéncia orau e escrita en aranés, cossent damb çò qu'establis era norma en vigor. Eth Govèrn, en collaboracion damb eth Conselh Generau d'Aran, a d'assegurar era formacion iniciu e permanenta des professors en aranés.

5. Non se pòt exigir era acreditacion dera coneishença der aranés as escolans qu'an estat dispensats d'aprene-lo pendent er ensenhament obligatòri o pendent ua part d'aguest, o qu'an seguit er ensenhament obligatòri dehòra d'Aran, enes circumstàncies que s'establisquen per reglament.

6. Es escolans que s'incorpòren tardiament as centres educatius d'Aran an d'arrecéber un supòrt especiau e addicionau d'ensenhament dera lengua pròpria d'aguest territòri.

Article 15*Universitats*

1. Eth Govèrn a d'amiar a tèrme accions de foment dera incorporacion des estudis filològics der occitan en universitats e centres d'ensenhament superior de Catalonha.

2. Eth Govèrn a de promòir era collaboracion des universitats catalanes damb d'auti centres d'ensenhament superior, dehòra de Catalonha, a on s'estúdie er occitan.

Article 16*Educacion permanenta de persones adultes e d'outes formes d'ensenhament*

1. Ena educacion permanenta de persones adultes en Aran, eth Conselh Generau d'Aran, en collaboracion damb era Generalitat, a de promòir era ofèrta de corsi e adoptar es mesures de besonh entà facilitar er aprenedissatge der aranés as persones nauvegudes.

2. Era Generalitat, en collaboracion damb eth Conselh Generau d'Aran, a de promòir era coneishença dera lengua, era istòria e era cultura occitanes en marc des programes de formacion d'adults en Catalonha.

3. Era lengua occitana, nomentada *aranés* en Aran, a d'èster presenta ena ofèrta educativa en Catalonha, cossent damb era legislacion aplicabla.

CAPÍTOL V*Títols e certificats***Article 17***Formacion e títols*

1. Eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des sues competéncies, a d'establir es programes de formacion non reglada d'aranés, es títols e eth procediment entà accedir-i.

2. Correspon ara Generalitat, en coordinacion damb eth Conselh Generau d'Aran, era organizacion des programes de formacion e es titulacions de quinsevolh des varietats normalizadas dera lengua occitana dehòra d'Aran.

Article 18

Certificats e equivaléncias

1. Correspon ath Conselh Generau d'Aran era certificacion des coneishences d'aranés acreditades enes pròves qu'organize.

2. Eth Conselh Generau d'Aran determine es equivaléncias des sòns certificats damb es desparièrs títols e certificats qu'acrediten era coneishença der aranés. Damb aguesta fin, eth Conselh Generau d'Aran pòt soscrúer acòrds e convènis de reconeishença des títols e certificats expedidi per entitats e organismes de d'auti territòris de lengua occitana.

CAPÍTOL VI

Mejans de radiodifusion e television

Article 19

Mejans de radiodifusion e television

1. Eth Govèrn a de produsir a trauès des sòns mejans de comunicacion audiovisuau programes radiofonics e televisius en aranés entà Aran, d'acòrd damb era legislacion aplicabla e damb era planificacion en vigor der espèctre radioelectric e a de fomentar era collaboracion d'aguesti damb es mejans de comunicacion en occitan de dehòra de Catalonha.

2. Es prestadors de servicis de comunicacion audiovisuau qu'opèren ena empara d'ua licéncia ena demarcacion d'Aran an de garantir era preséncia der aranés ena sua programacion, cossent damb era legislacion aplicabla.

3. Es prestadors de servicis de comunicacion audiovisuau qu'emeten o distribuïssen en regim de licéncia en Aran an de garantir era preséncia der aranés ena sua programacion, cossent damb era legislacion aplicabla.

4. Eth Govèrn a de hèr tecnicament possible enes sòns mejans de comunicacion audiovisuau era preséncia der aranés laguens dera programacion distribuïda entà Catalonha, en tot emplegar es mejans tecnicos adequats, e a de hèr efectiu er usatge d'aguesti mejans cossent damb es sues possibilitats pressupostàries e damb çò qu'establisquen es contractes programa.

5. Eth Govèrn a de garantir eth foment, era promocion e er emparament, en encastre deth sector der audiovisuau, des òbres produsides originaument en lengua occitana, en tot considerar-i era varietat aranesa.

6. Eth Govèrn a de promòir, per miei dera Administracion generau der Estat, era formulacion de convènis internacionaus entà facilitar era recepcion dirècta en Catalonha, mès que mès en Aran, des emissions de ràdio e television en occitan de d'auti territòris. Tanben pòt soscrúer convènis per miei dera Administracion generau der Estat tà pr'amor qu'es prestadors des servicis publics de comunicacion audiovisuau poguen eméter enes territòris de lengua occitana.

7. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, en tot profiter es possibilitats des naues tecnologies e damb er objectiu de fomentar er usatge sociu dera lengua occitana, a de garantir ua ofèrta audiovisuau pròpria en Aran, en marc dera Carta europèa des lengües regionaus o minoritàries.

Article 20

D'auti mejans de comunicacion

1. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des sues competéncias, an de fomentar era produccion de premsa e publicacions periodiques redigidas en lengua occitana en tot atier era varietat aranesa, s'ei era escadença, e era sua difusion en Aran e ena rèsta de Catalonha.

2. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des sues competéncias, an d'estimular e promòir era preséncia de productes e informacions en occitan, en tot considerar era varietat aranesa d'aguesta lengua, enes hilats telematics d'informacion e comunicacion.

CAPÍTOL VII

Foment e difusion der occitan, aranés en Aran

Article 21

Foment dera lengua pròpria d'Aran

1. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des sues competéncias, an de protegir era lengua pròpria d'Aran en toti es encastres e sectors e n'an de fomentar er usatge, era difusion e era coneishença.

2. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des sues competéncias, an d'adoptar es mesures de besonh entà impulsar era normalizacion dera lengua pròpria d'Aran. S'an d'establir mecanismes de coordinacion e, se cau, d'accion conjunta pr'amor qu'es politiques de normalizacion lingüistica siguen mès efectives, cossent damb çò qu'establís era disposicion adicionau tresau.

Article 22

Activitats e equipaments culturaus

1. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran an de velhar pera conservacion, era promocion e era difusion de totes es activitats de recèrca, produccion e consum culturau e pera implementacion des naues tecnologies dera informacion e era comunicacion que s'exprimissen en aranés.

2. Era Generalitat, eth Conselh Generau d'Aran e es entitats locaus d'Aran an de fomentar qu'er aranés e era cultura occitana siguen presentes enes equipaments culturaus, particularament enes bibliotèques, es videotèques, es musèus e es centres culturaus que ne depenen, en Aran e ena rèsta de Catalonha. Tanben an de procurar qu'es entitats que s'encueden d'amiar a tèrme o fomentar es activitats culturaus en Aran incorporèn, en ua mesura apropiada, era coneishença e era practica der aranés.

3. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran an de fomentar era recèrca terminologica ena varietat aranesa der occitan. Andues institucions tanben an de fomentar era produccion e era comercializacion de productes en occitan, en tot considerar-ne era rèsta de varietats, restacadi damb es indústries dera lengua.

Article 23

Era promocion en encastre socioeconomic

1. Era Generalitat, eth Conselh Generau d'Aran e es entitats locaus d'Aran, en encastre des competéncias respectives, an d'adoptar es mesures pertinentes e provedir es mejans entà impulsar e garantir er usatge normau der aranés en toti es sectors e activitats dera vida sociu e economica en Aran.

2. Era Generalitat, eth Conselh Generau d'Aran e es entitats locaus d'Aran an d'adoptar es mesures de besonh entà garantir eth dret des persones, sustot quan actuen ena condicion de consumidores e usatgères, d'emplegar era lengua pròpria d'Aran enes activitats economicas e socials que s'acomplissen en sòn encastre lingüistic. Tanben an de velhar entà méter ar accès des persones consumidores e usatgères, en aguesta lengua, es informacions relatives as sòns drets.

3. Es poders publics an d'adoptar mesures especificas entà impulsar e promòir er usatge der aranés ena prestacion des servicis socials de titularitat privada, coma es espitaus, es ostaus residéncias entà gent vieilha, es aubèrges o es centres culturaus e de léser d'Aran.

4. Es poders publics an de fomentar era preséncia der aranés en paisatge lin-

güistic, sustot ena retolacion de tot tipe d'establiments e entitats sociaus, culturaus, mercantius o de léser e eth sòn usatge ena publicitat ena via publica en Aran.

5. Es mesures de foment der usatge dera lengua pròpria d'Aran enes activitats socioeconomiques comprometedes en Aran pòden inclúir:

a) Convènis e concèrts damb enterpreses e entitats sociaus, culturaus o de léser.

b) Subvencions, ajudes e desgravacions fiscaus entàs actes o es manifestacions restacades damb eth foment e era difusion dera lengua.

c) Prèmis ara qualitat lingüística o d'alti tipus de reconeishences e incentius entàs enterpreses, es establiments o es entitats privades qu'empleguen era lengua pròpria d'Aran ena prestacion des sòns servicis.

d) Elaboracion e difusion de materiaus entà promòir era normalizacion lingüística en territòri aranés enes activitats economiques e sociaus, incluides es restacades damb eth torisme.

e) Clausules enes convocatòries de subvencions e ajudes a enterpreses o entitats que se tròben en Aran s'era activitat o eth producte objècte dera subvencion a un compausant lingüistic.

Article 24

Collaboracion damb d'alti territòris de lengua occitana

1. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran an de promòir de mutuau acòrd era comunicacion, er escambi culturau, era cooperacion e era coordinacion damb es institucions e entitats de d'alti territòris de lengua occitana entà assegurar, damb es mesures adequades, era promocion, er usatge, er emparament e era normativizacion der occitan. Ad aguest efècte, era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, segontes que correspongue, pòden soscrúer acòrds, convènis e d'alti mecanismes de collaboracion damb es institucions e entitats des territòris de lengua occitana.

2. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des sues compe-tències, pòden participar en organismes comuns as territòris de lengua occitana entà arténher, d'ua manèra coordinada, es objectius restacadi damb er estudi, era normativizacion, era promocion der usatge e era difusion exteriora der occitan.

3. Era Generalitat pòt sollicitar ath Govèrn estatau que soscriue tractats internacionaus damb es estats francés e italian qu'inclúisquen objectius de promocion e projeccion exteriora dera cultura e era lengua occitanes. Era Generalitat a d'èster informada des actes de suscripcion d'aguesti tractats e, se s'escatz, a de participar enes delegacions negociadores e i a d'èster escotada. Era Generalitat n'a d'informar ath Conselh Generau d'Aran e a de garantir era participacion d'aguest.

Article 25

Era projeccion exteriora dera lengua occitana

1. Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran an d'inclúir era difusion dera cultura e era lengua occitanes ena politica culturau en exterior. Tanben an d'impulsar era projeccion exteriora, sustot enes territòris de lengua occitana, des iniciatives qu'impulsen entara reconeishença e er emparament der aranés en Catalonha.

2. Era Generalitat, en collaboracion damb eth Conselh Generau d'Aran, a de promòir era reconeishença dera lengua occitana coma compausanta dera diversitat lingüística europèa e era sua presència enes accions e es programes dera Union Europèa en aguest encastre.

3. Eth Govèrn a de fomentar, per miei dera adopcion des mesures adequades, qu'era lengua occitana sigue presenta enes organismes internacionaus de caractèr culturau e enes tractats internacionaus de contengut culturau o lingüistic.

DISPOSICIONS ADDICIONAUS

Prumèra

Caractèr dera Lei

Aguesta lei a caractèr de lei de desenvolopament basic der Estatut e s'intègre, en aquerò relatiu a Aran, en regim especiau d'aguest territòri a qué hèn referència es articles 11 e 94 der Estatut.

Dusau

Competència sus era normalizacion e era politica lingüistiques

1. Era competència sus era normalizacion lingüistica der occitan, nomenat *aranés* en Aran, correspon ara Generalitat e ath Conselh Generau d'Aran, cossent damb er article 143.2 der Estatut. Correspon ath Conselh Generau d'Aran era competència de desenvolopament normatiu e d'execucion en çò que hè ara normalizacion lingüistica der aranés en Aran, en marc des normes de caractèr generau en vigor en Catalonha. Era Generalitat partcipe en foment dera lengua pròpria d'Aran, coordinada peth Conselh Generau d'Aran. Correspon ar organ competent en matèria de politica lingüistica dera Generalitat e ath Conselh Generau d'Aran era competència sus era politica lingüistica der occitan dehòra deth territòri aranés.

2. Es administracions competentes an de priorizar eth territòri d'Aran coma encastre de referència en desenvolopament des politiques e es programes que deriven deth desplegament d'aguesta lei.

Tresau

Creacion d'ua estructura paritària Generalitat - Conselh Generau d'Aran

Sense damatge que, en marc dera Comission Mixta de Traspassi entre era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran, s'acòrden es traspassi de besonh entà aplicar çò qu'establís aguesta lei, s'a de crear ua estructura paritària entre era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran entà garantir eth finançament adequat e sufisent des politiques lingüistiques en çò que hè ar aranés e era coordinacion entre andues institucions en aguest encastre.

Quatau

Convènis e acòrds damb era Administracion der Estat

Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran pòden soscríuer convènis e acòrds damb era Administracion der Estat entà garantir er usatge der aranés per part des servicis estataus establits en Aran damb era fin de hèr efectiu eth dret d'opcion lingüistica.

Cincau

Convènis e acòrds damb era Administracion de justícia

Era Generalitat e eth Conselh Generau d'Aran pòden impulsar era soscripcion de convènis e acòrds damb es organismes responsables dera Administracion de justícia entà promòir era normalizacion dera lengua pròpria d'Aran en encastre judiciu.

Siesau

Traspassi

En tèrme de sies mesi des dera aprobacion d'aguesta lei, s'an d'acordar es traspassi ath Conselh Generau d'Aran des competències de besonh entà aplicar-la.

Setau

Mesures en relacion damb er Institut d'Estudis Aranés

Eth Govèrn e eth Conselh Generau d'Aran, en tèrme d'un an a compdar dera entrada en vigor d'aguesta lei, an d'adoptar es mesures de besonh entà complir çò qu'establís er article 4.3.

Ueिताu*Mesures damb relacion ara aufèrta audiovisuau*

Eth Govèrn e eth Conselh Generau d'Aran, en tèrme de dus ans a compdar dera entrada en vigor d'aguesta lei, an d'adoptar es mesures de besonh entà complir çò qu'establís er article 19.7.

DISPOSICION DEROGATÒRIA

S'abolissen er article 2 dera Lei 16/1990, deth 13 de junhsèga, deth regim especiau dera Val d'Aran; er article 7 dera Lei 1/1998, deth 7 de gèr, de politica lingüística, e es autes disposicions contràries a çò qu'establís aguesta lei.

DISPOSICIONS FINAUS**Prumèra***Autorizacion entath desplegament e era aplicacion dera Lei*

S'autorize eth Govèrn e eth Conselh Generau d'Aran, en encastre des competències respectives, entà dictar es disposicions de besonh entà desplegar e aplicar aguesta lei. Eth Conselh Generau d'Aran a d'èster escotat ena elaboracion des reglaments deth Govèrn que despleguen aguesta lei.

Dusau*Revision e modificacion dera norma*

Eth Govèrn, en tèrme de dus ans a compdar dera entrada en vigor d'aguesta lei, a d'adoptar es mesures de besonh entà revisar e modificar era norma en vigor en foncion de çò qu'establís aguesta lei.

Per tant, ordeni a toti es ciutadans as quaus sigue d'aplicacion aguesta Lei co-opèren ath sòn compliment e qu'es tribunaus e es autoritats as quaus pertòque la hèsquen complir.

Palai dera Generalitat, 1 d'octobre deth 2010

JOSÉ MONTILLA I AGUILERA
President dera Generalitat de Catalonha

JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA
Vicepresident deth Govèrn

(10.273.136)
